

تعاریف واژگان در مبحث آموزش طراحی معماری مسجد با رویکرد به بن مایه های هنر اسلامی

پریا نریمانی^{۱*}، مسعود یوسفی تذکر^۲

۱- دانشجوی دکتری تخصصی گروه معماری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران (pariya.narimani@yahoo.com)

۲- استادیار گروه معماری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران (myousefy61@gmail.com)

چکیده

رسیدن به یک معماری با کیفیت از جمله دغدغه بسیاری از معماران می باشد که توجه به این مسئله از صورت های آغازین پروژه معماری جهت دستیابی به طراحی فضای مطلوب است. بنابراین الزام تعریف و شناسایی دقیق مفاهیم و معانی موضوع از اهمیت ویژه ای برخوردار است. آشکارسازی مفاهیم دقیق در طراحی معماری منجر به تفاوت به لحاظ کالبد فضایی می شود. روش تحقیق پژوهش حاضر به صورت توصیفی و با ابزار کتابخانه ای با بهره گیری از دایره المعارف ها و فرهنگ های لغت گردآوری شده است. پژوهش حاضر با تمرکز بر مبحث تعریف لغوی دقیق واژگان طراحی، معماری، مسجد، آموزش، هنر، اسلام، هنر اسلامی و بررسی دیدگاه برخی از محققین در حیطه خود کلمه تعریف می کوشد تا به یک درک صحیح از واژگان در راستای طراحی معماری با کیفیت و مطلوب منجر شود. نتایج حاصل از تحقیق تدوین دقیق واژگان کلیدی پژوهش برای آموزش طراحی معماری مسجد با رویکرد به بن مایه های هنر اسلامی بوده است.

واژه های کلیدی: تعریف، طراحی معماری، آموزش، مسجد، هنر اسلامی

۱- مقدمه

تعریف حقیقی همیشه درباره ی چیستی اشیا است؛ چون غرض از تعریف بیان ذات و حقیقت اشیا، یعنی ذاتیات شی موجود است. از همین روی گفته اند: «التعریف للماهیه و بالماهیه» یعنی تعریف برای ماهیت است و از طریق ماهیت است که شی تعریف می شود. (احمدی، ۱۳۸۵، ۳۷). علم معانی دانشی است که به یاری آن، حالات گونه گون سخن به منظور هماهنگی با اقتضای حال شنونده و خواننده شناخته می شود (امینی، ۱۳۸۸، ۶۲). مساجد بعنوان نمادی از معماری اسلامی نقش مهمی در انعکاس برتری خداوند متعال است. بنای مسجد در بر دارنده رسالت دینی و اجتماعی است. در واقع همانند آینه ای است که اوضاع دینی عصر خود را جلوه گر می شود. معماری مسجد، نمایانگر عمق برداشت های فرهیختگان و افراد عادی از جوهره ذهنیت و ایمان جامعه مسلمان آن دوره است [۳]. مسجد جایی است که مسلمانان نماز به جا می آورند. نماز یک کیفیت الزامی است که مسلمانان پنج بار در روز انجام می دهند. کلمه مسجد به زبان عربی و مشتق شده از فعل (سجد) است که به معنی انجام عبادت اشاره به امر سجده بر روی زمین که توسط مسلمانان در نماز انجام شده است [۴].

کارکردهای متنوع اجتماعی مسجد باعث می شود عبادت تهای فردی با عبادت تهای جمعی تلفیق شده و نیازهای فردی در کنار نیازهای جمعی در جامعه اسلامی پاسخ داده شود [۵]. هنر اسلامی دارای گنجینه عظیمی از معانی عمیق و حکمت الهی است، زیرا این هنر ریشه در بنیان های ژرف تفکری معنوی و الهی دارد [۶]. هنر اسلامی لزوماً برگرفته از آیات و روایات نیست، هر چند هنر اسلامی خود را بی نیاز از آن نمی داند، قداست هنر اسلامی در فرم آن نیست، بلکه در صورت آن است. هنر اسلامی، هنر دولت ها و سرزمین های اسلامی نیست هر چند اغلب آثار اسلامی، در دوره پایداری این دولت ها شکل